

**GRÜND
ERRÅD
RAPPO
RTEN** JUNI
2012

GRÜND ERRÅD RAPPO RTEN **JUNI** **2012**

Innholdsfortegnelse

Sammendrag – Gründerrådets seks råd	4
Bakgrunn for gründerrådets arbeid	7
Velferdsordninger:	
Gi gründere samme velferdsrettigheter som lønsmottagere	8
Informasjon og rådgivning:	
Etabler et system som gir gründere raskere avklaring	10
Nettverk og entreprenørskapsmiljøer:	
Bytt geografiske grenser med kunnskapsgrenser	12
Finansiering:	
Gjør det attraktivt å investere i gründerbedrifter, og legg til rette for etablering av pollenkapitalfond (preså Korn)	14
Entreprenørskapskultur:	
Bygg sunn gründerkultur	17
Lag attraktive gründergulrøtter	18
Lover, regler og byråkrati	19
Medlemmene i gründerrådet	20

Sammendrag

– Gründerrådets seks råd

En gründertilværelse er i stadig endring. Ting må skje fort og dagens gründere er svært ulike. For at det offentlige og virkemiddelapparatet skal kunne bistå gründerne best mulig, har et bredt sammensatt gründerråd, nedsatt av Kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete utarbeidet en rapport, der mandatet har vært:

- innspill på hva som er de største hindringene for nyetablerte virksomheter eller for folk som ønsker å etablere ny virksomhet.

Sammendraget inneholder de seks hovedrådene fra gründerrådets arbeid. Rådene er ikke i en prioritert rekkefølge. Gründerrådet forventer at rådene videreutvikles og settes i system.

Hovedrådene:

- 1.** Gi gründere samme velferdsrettigheter som lønsmottagere
- 2.** Etabler et system som gir gründeren raskere avklaringer fra virkemiddelapparatet
- 3.** Bytt geografiske grenser med kunnskapsgrenser
- 4.** Gjør det attraktivt å investere i gründerbedrifter, og legg til rette for etablering av pollenkapitalfond (preså Korn)
- 5.** Bygg sunn gründerkultur
- 6.** Lag attraktive gründergulrøtter

1. Gi gründere samme velferdsrettigheter som lønsmottakere

Gründere kan lett bli velferdstapere. Mange og spesielt kvinner føler usikkerhet i forhold til familiesituasjon, egen sykdom, ansvar og syke barn. Sykepenger utbetales via NAV og kan ta lang tid. For syke barn og kronisk/alvorlig syke barn får selvstendige næringsdrivende ingen kompensasjon. Det må tilrettelegges for et system som ikke belaster gründere mer enn andre. Gründerrådet vil ha like rettigheter for de som starter egen virksomhet, gjerne gjennom en egen Gründergaranti.

Gründergarantien skal:

- Sikre et minimum av sykepenger, også ved oppstart.
- Sikre foreldre som driver selvstendig rettigheter ved barns sykdom.
- Sikre sykepenger, også de 17 første dagene.
- Sikre pensjonspoeng, også i en etableringsfase.
- Sikre at etablerere uten inntekt slipper bidragsplikt.
- Sikre informasjon rundt rettigheter og selskapsform til nyetablerte.
- Sikre nyutdannede som etablerer bedrift direkte etter studiene et økonomisk fundament som muliggjør dette.

2. Etabler et system som gir gründeren mye raskere avklaringer

Mange gründere er rastløse og handlekraftige. Verden endrer seg fra time til time, og ting må skje fort. Gründerrådet vil ha et virkemiddelapparat som hjelper gründere med å teste sine ideer og lage god forretningsplaner raskt. For eksempel gjennom en «startup weekend», slik at potensielle gründere kommer fort i gang og ikke mister motivasjonen i byråkratisk saksbehandling og form. I slike raske prosesser vil virkemiddelapparatet også avdekke gründerens potensial og motivasjon.

Gründerne ønsker konstruktive tilbakemeldinger og hjelp til å komme videre. Mye tid brukes på prosjekt som kunne vært avsluttet langt tidligere. Gjør prosessene inspirerende for gründeren. De beste vil uansett ikke gi seg, men sløs ikke med gründerens og saksbehandlerens tid.

3. Bytt geografiske grenser med kunnskapsgrenser

Det viktigste er at vi skaper gode gründere og arbeidsskapere. Uavhengig av hvor disse bor, kjønn eller nasjonalitet. Samtidig oppleves clusterer som viktig, for nettopp å skape et miljø innenfor et fagområde. For folk som bor i distriktene, kan det være en utfordring med store avstander til attraktive miljøer. Det er viktig at den enkelte gründer får de riktige støttespillerne underveis i prosessen, og at dette ikke nødvendigvis knyttes opp mot en lokal inkubator eller et lokalt Innovasjon Norge kontor.

Gjennom en kompetanseportal ønsker gründerrådet at det skal bli enklere for både uavhengige gründere, inkubatorerbedrifter og støttespillere å finne frem til rette kompetansemiljøer.

4. Gjør det attraktivt å investere i gründerbedrifter, og legg til rette for etablering av pollenkapitalfond (presåkom)

Finansiering er en utfordring for de som starter egen virksomhet. Mange opplever at den største «kneika» er å vokse. Penger, både offentlige og private kan være vanskelige å få tak i. Mange føler seg også «straffet» gjennom avgifter og skatter for verdier som ikke er realiserbare. Dette gjelder også for de som ønsker å investere i gründerbedrifter i en sårbar periode.

Gründerrådet ønsker at det skal bli mer attraktivt å investere i gründerbedrifter gjennom følgende tiltak:

- Sett av midler til å støtte etableringen av Business Angel nettverk og Mikroinvesteringsportaler.
- Legge til rette for etablering av pollenkapitalfond (presåkom) som kan gå inn i fasen før såkornfondene.
- Styrk såkornfondene og utvid mandatet slik at disse kan delta i tidligere fase i bedriftene.
- Utvid mandatet til Investinor for å kunne investere i flere sektorer og gå inn med mindre summer (5 millioner kroner +) enn det som ligger innenfor Investinor sitt område per i dag. IKT fremheves spesielt.

- Fjern formueskatt for urealiserte verdier i gründer-selskap, både blant gründere og aksjeeiende ansatte.
- Skattefritak på investeringer i gründer-selskaper på lik linje med skattefritaket personer får ved å støtte registrerte frivillige organisasjoner men med en høyere ramme (500.000 kroner).
- Skattefritak på utbytte fra investeringer i oppstarts-selskaper de 5 første årene etter kommersialisering av produkt.

5. Bygg sunn gründerkultur

Å være gründer har en helt annen status i land som for eksempel USA. En mulig fiasko gir erfaring, og gründeren kan være bedre rustet for en ny oppstart. Det finnes så utrolig mange god gründerhistorier og det er så mye spennende i et «gründerliv», med alt fra opp- og nedturer, arbeidsbelastning, frustrasjon til gleden over å skape.

Gründerrådet ønsker at det skal opprettes et fond, der målet er å skape en sunn gründerkultur gjennom:

- Gründerhistorier inn i skoler og universitet.
- Gode samlingssteder for gründere/nettverk.
- Ungt Entreprenørskap i alle ungdoms- og videregående skoler.
- Profilerings av gründerlivet gjennom f. eks tv, reklamefilm.

6. Lag attraktive gründergulrøtter

Mange gründere føler seg nesten straffet for å skape nye arbeidsplasser. Gründerrådet mener derfor at noen gode «gulrøtter» for gründerne skal gjøre det mer attraktivt å satse på egen virksomhet. For mange kan dette være nedbetaling av studielån, ordninger for å fryse studielånsrenten, redusert eller ingen arbeidsgiveravgift under etablering, rimelige boliger, gode næringslån, egnede lokaler m.m. I distriktene vil det være større behov for å støtte til reise, post og transport.

Gründerrådet ønsker å stimulere til at nyutdannede kan etablere eget selskap direkte etter studiene. Dette er i dag svært vanskelig da nyutdannede typisk ikke har opparbeidet seg rettigheter hos NAV. Dette kan oppnås gjennom å opprette et gründerstipend fra Lånekassen som gir nyutdannede mulighet til å motta økonomisk bidrag i ett år etter endt studietid for å satse på etablering av eget selskap. Det er vesentlig at det i dette året også innføres rente- og avdragfrihet fra allerede opparbeidet studielån. Ved en slik ordning vil en stimulere til at nyutdannede kan satse som gründer.

Bakgrunn for gründerrådets arbeid

Entreprenørskap er en viktig drivkraft i samfunnets utvikling. Og den viktigste drivkraften er gründerne som starter, driver og videreutvikler bedrifter. Personlige egenskaper, personlig innsats og engasjement hos gründeren er av stor betydning for å lykkes. Men gründerne er også påvirket av de strukturene de handler innenfor - kulturelle og sosiale forhold, lover og regler osv. Noen miljøer virker hemmende på entreprenørskap, andre virker fremmende.

Å omsette ideer til bedrifter er avgjørende for å kunne øke verdiskapingen i Norge. Det er nødvendig for å kunne videreutvikle velferdssamfunnet vårt. Hvert år blir det etablert om lag 50.000 nye bedrifter. Mange av disse forsvinner etter bare få år. Vi har en relativt liten del av gründerne som har ambisjoner om å etablere bedrifter som kan være internasjonalt konkurransedyktige. Samtidig vet vi at om lag tre prosent av vekstgründerne genererer mer enn 60 prosent av veksten, og dette brukes ofte som et argument for at denne gruppen foretak bør vies spesiell oppmerksomhet i innovasjons- og næringspolitikken. Antall kvinnelige gründerne er også lavere enn ønskelig, og det er trolig et potensial for flere etablerere blant innvandrere i distrikts-Norge.

På denne bakgrunn blir det også ofte reist spørsmål om det offentlige rolle i forhold til gründerne. Vi vet at politiske vedtak og næringspolitiske virkemidler ikke kan skape det entreprenørielle samfunnet, men politikken er viktig i forhold til å støtte opp om utviklingen.

Mandat og sammensetning av Gründerrådet

På denne bakgrunn ble det høsten 2011 etablert et Gründerråd som fikk følgende mandat:

Kommunal- og regionaldepartementet ønsker å få innspill på hva som er de største hindringene for nyetablerte virksomheter eller for folk som ønsker å etablere ny virksomhet.

Konkret ber departementet rådet om følgende:

Drøfte hvilke rammebetingelser som er det viktigste for nyetableringer i distrikts-Norge spesielt. Herunder ber vi rådet om å drøfte hvilke rammebetingelser som er de viktigste for å kunne stimulere til å få flere vekstbedrifter, styrke overlevelsessevnen, få flere kvinnelige gründerne og flere nyetableringer fra folk med innvandrerbakgrunn i distriktene.

Foreslå tiltak som kan bedre situasjonen.

Rådet har hatt 4 møter, og har bestått av:

Alexander Kjølstad, daglig leder Smart-Media AS, Steinkjer

Håvard Halvorsen, daglig leder nLink AS, Sogndal

Sarita Sehjpal, daglig leder Mother India, Taste of India, Kristiansand

Jens Martin Johnsrud, daglig leder Stereo Skis, Sør-Odal

Jeanette Johansen, daglig leder Lofoten sjokolade AS, Værøy

Silje Vallestad, daglig leder Bipper Communication AS, Bergen

Stine Mølstad, Solbærbonde og kommunikasjonsrådgiver, Ringsaker

Andreas Wiese, Melkebonde, Skjolden

Anders Mjåset, MESH og PramPack, Bærum.

Tor Jo Meyer, daglig leder iGlobalTracking AS, Nesbyen.

For nærmere beskrivelse av gründerne se vedlegg. På to av møtene har det vært eksterne innledere fra Innovasjon Norge, Connect og Kunnskapsparken Sogn og Fjordane.

Møtene har vært ledet av kommunal- og regionalministeren, men rapporten og forslagene står for gründernes regning.

Velferdsordninger:

Gi gründere samme velferdsrettigheter som lønsmottagere

Usikkerheten og risikoen ved å etablere egen virksomhet er stor. Dette har særlig vært et tema i lys av den lave andelen kvinnelige entreprenører. Å gjøre det lettere å kombinere familieliv og entreprenørskap er et sentralt mål, og rett til svangerskapspengene og foreldrepenger for selvstendig næringsdrivende ble innført fra juli 2008. Men fortsatt er det velferdsordninger som mangler for gründere som rett til omsorgspenger ved barns sykdom (gjelder barn under 12 år), rett til pleie- og opplæringspenger ved ansvar for alvorlig syke barn. De dårligere/svakere trygde- og velferdsordningene gjelder i første rekke enkeltpersonforetak. Det er denne selskapsformen som gir de dårligste rettighetene dersom en ikke tegner tilleggsforsikring.

Tidligere studier har vist at det blant unge entreprenører er en mangel på kunnskap om trygde- og velferdsordninger og også en manglende kunnskap om at valg av selskapsform har konsekvenser for

rettigheter knyttet til trygd- og velferdsordninger. Samtidig er unge i en livsfase med utfordringer knyttet til inntreden på boligmarkedet, nedbetaling av studielån, mangel på oppsparte midler. Dette sammen med usikkerhet knyttet til f. eks sykelønn og arbeidsledighetstrygd kan være med på å påvirke valg om å etablere bedrift eller ikke. For nyutdannede er situasjonen ekstra vanskelig da de typisk enda ikke har opparbeidet seg rettigheter fra NAV.

Gründerne kan lett bli velferdstapere. Hvorfor skal de som skaper nye arbeidsplasser belastes mer enn andre? Mange og spesielt kvinner føler usikkerhet i forhold til familiesituasjon, egen sykdom, ansvar og syke barn. Sykepenger utbetales via NAV og kan ta lang tid. For syke barn og kronisk/alvorlig syke barn får selvstendige næringsdrivende ingen kompensasjon. Gründerrådet vil ha like rettigheter for de som starter egen virksomhet, gjerne gjennom en egen Gründergaranti.

Gründerrådets anbefalinger:

En gründergaranti som skal:

- Sikre et minimum av sykepenger, også ved oppstart. Vi ønsker en gründerforsikring som tar vare på de som starter egen virksomhet, uavhengig av selskapsform. Denne skal sikre at gründere som ikke tjener stort de første årene, er sikret et minimum av sykepenger. Dette er spesielt viktig for gründere med barn.
- Sikre foreldre som driver selvstendig rettigheter ved barns sykdom. Per i dag får de som driver selvstendig ingen rettigheter/utbetalinger ved barns sykdom. De som er i etablererfasen uten inntekt og de som har inntekt, stiller her likt. Ved kronisk syke barn får kun arbeidstakere muligheten til å øke sin kvote fra 10 til 20 «sykedager» – denne kvoten endres ikke i forhold til antall barn.
- Sikre sykepenger, også de 17 første dagene. Det er i dag enklere og billigere å starte et AS og revisorplikt inntreer ikke før etter en hvis omsetning. Dette gir tilgang til velferdsordninger, men man må fortsatt dekke inn de første 17 dager selv. Vi ønsker at en gründerforsikring skal sikre etablerere også de første 17. dagene.
- Sikre pensjonspoeng, også i en etablererfase. Gode pensjonsordninger er nok ikke det gründerne fokuserer mest på, men på sikt kan mangel på pensjonsordninger gjøre enkelte entreprenører til velferdstapere. Vi vet at gründere er personer som er villige til å ta risiko, men vi ønsker at det gjennom en «gründerforsikring/garanti» skal bli enklere og rimeligere å tenke fremover.
- Sikre at etablerere uten inntekt slipper bidragsplikt. Det er mange bidragspliktige i Norge. Disse må ikke bli skjønnslynet i forhold til bidragsplikt. Det er viktig at NAV skiller på personer som har inntekt og de som nettopp har startet opp en virksomhet.
- Sikre informasjon rundt rettigheter og selskapsform til nyetablerte. Tidligere studier har vist at det blant unge entreprenører er en mangel på kunnskap om trygde- og velferdsordninger og også en manglende kunnskap om at valg av selskapsform har konsekvenser for rettigheter knyttet til trygd- og velferdsordninger.
- Gi nytdannende samme rettigheter som gründere som har opparbeidet seg rettigheter hos NAV gjennom tidligere ansettelsesforhold. Dette kan alternativt erstattes med et Gründerstipend fra Lånekassen som gir en nytdannet mulighet til å motta samme økonomiske bidrag i ett år etter endt studietid for å satse på etablering av eget selskap. Det er vesentlig at det i dette året også innføres rente- og avdragsfrihet fra allerede opparbeidet studielån.

Informasjon og rådgivning:

Etabler et system som gir gründere raskere avklaring

Gründerrådet mener at informasjonen man trenger i forbindelse med å etablere egen bedrift kan være vanskelig å orientere seg i. Det er vanskelig å finne ut hvilke tjenester som finnes og informasjon om de enkelte ordningene er ofte mangelfull. Det blir derfor vanskelig å finne hvilke ordninger man kan eller bør søke på. Begrepet *informasjonsjungel* beskriver situasjonen godt.

Flere av medlemmene har gode erfaringer med både Innovasjon Norge og SIVA og fra kommunens førstelinjetjeneste. På kommunenivå ble blant annet Sogndal fremhevet som en kommune med god praksis, med et oversiktlig hjelpeapparat med en næringsansvarlig i kommunen som jobber med gründere: «Han er riktig person, en som vet hva det vil si å være gründer».

Samtidig illustrerer dette at systemet svært personavhengig. Det gjelder alle aktørene. Det er litt for tilfeldig hvilken saksbehandler man møter i Innovasjon Norge. Feil saksbehandler, eller saksbehandler som mangler den kompetanse vi som gründere har behov for, oppleves som et problem. Det må være uproblematisk å bytte saksbehandler om man ønsker det. Det er også en forutsetning at det er åpenhet og ærlighet i kommunikasjonen. Offentlige aktører må være tydelige og direkte på hva de kan støtte og ikke støtte.

På kommunenivå er tilbudet også avhengig av hvordan arbeidet med næringsutvikling er lagt opp og hvem i kommunen som håndterer denne type saker. Mange kommuner synes for små til å ha et godt næringsutviklingsapparat. Et godt samarbeid mellom Innovasjon Norge og kommunenes førstelinjetjeneste er derfor viktig.

Saksbehandlingstid og forutsigbarhet hos virkemiddelaktørene er svært viktig. Dette er kritisk med tanke på planlegging, oppstart og når det gjelder andre investorer. Som gründer lever man på marginen. En måned forsinkelse kan være ødeleggende. For gründere er det en forutsetning å ha full kontroll på tid når det gjelder planlegging. Forutsigbare forretningsideer krever også forutsigbare rammer.

Gründerrådet ønsker at det etableres et system som gir gründere mye raskere avklaring. Et virkemiddelapparat som hjelper gründere med å teste ut sine ideer og lage gode forretningsplaner raskt, vil være nyttig både for gründere og virkemiddelaktører. Raske prosesser vil bidra til at virkemiddelapparatet avdekke gründerens potensiale og motivasjon. Gründere ønsker konstruktive tilbakemeldinger og hjelp til å komme videre.

Gründerrådets anbefalinger:

Informasjon

- Etablere ett nettsted hvor all informasjon som er relevant for gründere samles. Gjerne med linker til andre steder å hente informasjon.
- Innovasjon Norges nettsider bør være inngang til all gründerinformasjon.
- Tilby kurs i skjemaveldet i forbindelse med skatt og avgifter, jf. det tilbudet Skattetaten gir i Skatt Midt-Norge.
- Informasjon om hvordan EU regelverket påvirker mulighetsrommet for gründere.
- God og nøyaktig informasjon om hvilke skjema som er riktig når det gjelder det det søkes om. Det er også behov for gode og oppdaterte maler.
- Heve kompetansen i førstelinjetjenesten. Det ene første kontaktpunktet i hver kommune er viktig. Finne en god modell som kan eksporteres til andre kommuner.
- Interaksjon/kommunikasjon mellom gründere. Gründerne er opptatt av nytten som ligger i å møte andre gründere, gjerne noen som ligger litt foran dem i løpet. De er også selv interessert i å bidra med egne erfaringer. Dette bør gjøres både digitalt gjennom en egen gründerportal der alle gråundere som mottar offentlig støtte er pliktige til å registrere seg, samt gjennom fysiske møteplasser (events, møter og lignende)

Rådgivning/veiledning

- Lage start-up weekender for gründere i en tidlig fase
- Profesjonalisering av veiledningstjenesten lokalt: Utvikle kulturen og kompetansen hos aktørene, både i Innovasjon Norge og i kommunene.
- Gründere må møtes med åpenhet og interesse. Virkemiddelapparatet må se forretningsideen og muligheter, men også yte motstand: det er både nyttig og nødvendig.
- Styrke og videreutvikle SIVA's inkubatorprogram
- Oppstartsinformasjon om alle finansieringsmulighetene og rådgivningstjenestene, slik at gründeren kan målrette søknaden.
- Internasjonalisering: Innovasjon Norge oppleves som svak på internasjonalisering, vanskelig å få riktig og god informasjon og å finne linken mellom Innovasjon Norge nasjonalt og internasjonalt. Videreutvikle og forsterke dagens fokus i Innovasjon Norge på internasjonalisering fra starten, avhengig av hvilket potensial som ligger i bedriften.
- Velge mentor selv. Avgjørende med mentorer man har god kjemi med.
- Utvide mentorordningen. I dag er ordningen knyttet til ung gründere (under 35 år), det er også restriksjoner på tid og reiseutgifter.
- Mindre begrensinger på reisekostnader, for noen er det å møte mentor ansikt til ansikt viktig. Dette er særlig viktig i en distriktspolitisk sammenheng.

Nettverk og entreprenørskaps- miljøer:

Bytt geografiske grenser med kunnskapsgrenser

Etter gründerrådets syn er det å ha godt nettverk helt avgjørende for om man lykkes som gründer. Også i litteraturen fremheves det at i hvilken grad gründere lykkes med å utvikle nye virksomheter, er avhengig av hva slags kontakter man har og generelt av hva slags miljø man arbeider i. Det å etablere et godt nettverk er i stor grad avhengig av gründeren selv, men også av hva man tilfeldigvis møter på sin vei. Det er i den sammenheng viktig at gründeren vet å utnytte de rette mulighetene.

Størst nytte har gründeren av å være i nettverk med noen som har litt mer erfaring enn en selv. Gründerrådets erfaring er at de selv både føler ansvar for og ønsker å bidra med egne erfaringer. Spørsmålet er om man kan, og eventuelt hvordan man kan, lage nyttige nettverk.

Undervisningspersonale, investorer, virkemiddelaktører m.v. må fortelle unge gründere om betydning av nettverk og bidra med kunnskap om hvordan de kan bygge slike. Gründerrådet vil fremheve at det har skjedd en kulturendring blant gründere de siste årene, det har oppstått en delingskultur hvor det er en større åpenhet for å dele erfaringer og kunnskap.

Gründerrådet ser med en viss skepsis til egne nettverk for utvalgte grupper som kvinner og innvandrere. De kan være nyttige i en mobiliseringsfase, men det er en fare for at de kan bli litt lukket og at man går glipp av det som kunne vært andre nyttige kontakter. Det viktigste er å skape gode gründere og arbeidsskapere uavhengig av hvor disse bor, kjønn eller nasjonalitet. Det viktige er å skape gode miljøer og koble gründere med riktige støttespillere og finne frem til rette kompetansemiljø.

Gründerrådets anbefalinger:

- Styrke gründernettsverk og koblingene mellom etablert og nyoppstartet næringsliv. Gi egnede miljøer ansvar for å skape disse koblingene.
- Koble nye gründere med litt mer erfarne gründere.
- Lage nettverk rundt inkubatorene og bidra enda mer til dynamiske inkubatorer med vekstbedrifter, i form av dyktige inkubatorledere m.v.
- Lage flere attraktive møteplasser. Folk er redde for å bli sittende alene.
- Ønske om samarbeid/dialog mellom bedrifter i ulike SIVA inkubatorer.
- Flere spesialiserte inkubatorer.
- Kunne sitte i andre inkubatorer enn den man tilhører, særlig dersom man er på reise.
- Bedrifter som får støtte av Innovasjon Norge bør/må være registrert på en søkbar portal.
- Etablere et nasjonalt nettverk for unge gründere.
- Mennesker som ønsker å jobbe for gründerbedrifter er en egen type arbeidstakere, og de bør kunne registrere seg et sted.

Finansiering:

Gjør det attraktivt å investere i gründerbedrifter, og legg til rette for etablering av pollenkapitalfond (preså Korn)

Tilgangen på kapital og finansiering av gründervirksomhet er en hovedutfordring for den som ønsker å etablere bedrift. Det trengs ordninger for ulike typer virksomheter og for virksomheter i ulike faser av bedriftsetableringen. I entreprenørskapsliteraturen skiller det ofte mellom levebrødsforetak og vekstforetak. Et levebrødsforetak vil være en virksomhet som ikke har sterke ambisjoner om vekst og å øke antall ansatte eller omsetning. Målet er å generere et levebrød, skape sin egen arbeidsplass og en inntekt som er stor nok til å leve av. Et vekstforetak vil ha en uttalt ambisjon om å vokse.

Det er ikke alltid et like klart skille mellom vekstbedrifter og levebrødsbedrifter. De fleste bedrifter som blir etablert i Norge er levebrødsbedrifter med få ansatte. Flere investorer, både offentlige og privat, setter som krav at bedriftene har en vekststrategi. Ikke alle har det, og ikke alle ønsker det. Blant mange av levebrødsbedriftene er det et ønske om å få vokse i den takten man selv ønsker, og kanskje ikke i det hele tatt. Gründerrådet vil peke på at det i det offentlige virkemiddelapparatet er en forventning om vekst og vekstambisjoner, som ikke nødvendigvis passer alle typer virksomheter. Vi har hovedsaklig jobbet med tiltak for gründerne med vekstpotensial, men det blir fra gründerrådet fremhevet at det er også et behov for finansiering for bedrifter uten store vekstambisjoner.

Kapital i tidlig fase

Norske gründerne regionalt har god tilgang på tidligfase tilskudd gjennom Innovasjon Norge, men tilgang på informasjon om virkemiddelapparatet og mulige investorer varierer veldig. Dette kan gjøre det vanskelig for mange å sikre nødvendig kapital. Innovasjon Norge spiller en avgjørende rolle for mange tidlig fase gründerne, men i tidspunktet mellom Innovasjon Norges tilskuddsordninger og der de statlige investeringselskapene (såkornfondene) har mulighet (mandatmessig eller kapitalmessig) til å kunne delta i videre bygging av selskapene, opplever gründerne et «svart hull» hvor ingen ordninger «passer». Dette gjør det spesielt vanskelig for enkelte å komme videre fra tidlig fase til mellomfase. Det er derfor viktig at aktører som arbeider med tidlig fase gründerne får støtte for å bistå nyoppstartede bedrifter med tilgang på kompetanse og kapital. Gründerrådet anbefaler at disse styrkes.

Spesielt er det behov for Business Angel Networks (BAN). Dette er et nettverk av private investorer med interesse for investeringer i oppstartsbedrifter. I Hordaland/Sogn og Fjordane er det etablert et slikt BAN. Dette blir organisert/administrert av Connect Vest. Internasjonalt har ulike nettverk for mikroinvesteringer vokst frem (KickStarter, www.kickstarter.com).

kickstarter.com, er et godt eksempel fra USA), og det er behov for lignende investeringsnettverk i Norge. Vi trenger nettverk som kobler individer med investeringsvilje sammen med gründere med gode ideer. Gründerrådet anbefaler at det settes av midler til å legge til rette for etablering pollenkapitalfond (preså Kornfond), støtte etableringen av Business Angel nettverk og Mikroinvesteringsportaler.

Kapital i mellomfasen (blodbadfasen)

Norske bedrifter som har oppnådd suksess og genererer noen titalls millioner i årlig inntekt, har god mulighet for å tiltrekke seg investeringer fra norske Venture selskaper (VC). Derimot er risikoviljen langt mindre for investeringer i bedrifter i mellomfasen. Det vil si den fasen der selskapene har oppnådd ferdige produkter og en fersk markedsetablering, men enda har røde tall og trenger kapital for å vokse. Bedrifter i denne fasen er ferske i mellomfasen, har fått støtte fra Innovasjon Norge, har også fått litt pollenkapital, og skal nå vokse. Disse gründerne trenger risikovillige, større investorer som kan støtte opp under videre vekst og ekspansjon. Internasjonalt er dette en attraktiv fase for VC'er, men i Norge er det få VC'er som investerer i denne fasen.

Så Kornfondene har mulighet og mandat til å investere i bedrifter i mellomfasen, men det er få fond som per i dag har tilgjengelig investeringskapital. Grunderrådet opplever også en viss skepsis i så Kornfondene til å gå inn i tidlig mellomfase – risikoen blir vurdert som for stor. Gründerrådet anbefaler at så Kornfondene styrkes, og får klare føringer/mandat slik at investeringene kommer til riktig tid. Videre anbefaler Gründerrådet at Investinor får utvidet sitt mandat til å kunne investere i flere sektorer og gå inn med mindre summer (5 millioner+) enn det de kan i dag.

Redusere risiko og øke avkastning

Norge trenger gründere med vilje til å gi alt for å bygge opp egen virksomhet, og disse gründerne er avhengige av kapital for å kunne etablere seg. For å bygge gründerkultur og sikre en vekst av

nyetableringer - og spesielt av vekstbedrifter, er det avgjørende å redusere risiko for både gründere og investorer.

I dag opplever mange gründere at de formuebeskattes på grunn av potensielle urealiserte verdier som ligger i bedriften de er i ferd med å bygge opp. For gründere, som typisk har investert all likvid kapital i egen virksomhet og tar ut en liten lønn, er en slik formueskatt på «papirverdiene» ødeleggende både på vilje til å bygge selskap og på egen økonomi. Gründeren må enten selge aksjer eller ta opp mer privat lån for å kunne betale formueskatt på den potensielle urealiserte formuen.

For ansatte i gründer selskap er situasjonen sammenlignbar. Tilgangen på aksjer er i nye selskaper ofte enklere enn tilgangen på kapital. En mulighet gründer selskapene kan ha er å betale med aksjer eller opsjoner i stedet for med kapital. Tiltalende opsjonspakker kan tiltrekke ansatte selv om de ikke kompenseres med samme lønn som i andre etablerte selskaper. Men ved tildeling av opsjoner/aksjer må den ansatte i dag skatte av potensiell gevinst dersom kursen settes lavere enn ved siste emisjon. Denne regelen fratar gründer selskapene muligheten til å tilby gode og attraktive pakker til de ansatte. Gründerrådet foreslår at gründer og aksjeeiende ansatte i gründer selskapet ikke skal formuebeskattes for urealiserte verdier i selskapet.

Business Angels og andre tidlig- og mellomfase investorer tar betydelig risiko for å delta i å bygge opp nye selskaper, og kapitalen de investerer låses mye lenger enn ved investering i selskaper på børs. Tidlig- og mellomfase investorer burde belønnes for risikovilje, og Gründerrådet foreslår: Skattefritak på investeringer i gründer selskaper på lik linje med skattefritaket personer får ved å støtte registrerte frivillige organisasjoner, men med en høyere ramme (500.000 NOK). Også skattefritak på utbytte fra investeringer i oppstartsselskaper de 5 første årene etter kommersialisering av produkt.

Gründerrådets anbefalinger:

- Gründerrådet anbefaler at det settes av midler til å støtte etableringen av Business Angel nettverk og Mikroinvesteringsportaler.
- Legge til rette for etablering av pollenkapitalfond (presåkn) som kan gå inn i fasen FØR såknfondene.
- Private og offentlige inkubatorer bør brukes for å verifisere oppstarter i tillegg til at man kan kontakte fondene fritt.
- Gründerrådet anbefaler at såknfondene styrkes, og at mandatet utvides til å kunne investere i tidligere fase i bedriftene.
- Gründerrådet anbefaler at Investinor får utvidet sitt mandat til å kunne investere i flere sektorer og gå inn med mindre summer (5millioner +) enn det som ligger innenfor Investinor sitt område per i dag. IKT fremheves spesielt.
- Gründerrådet foreslår at gründere og ansatte med aksjer i gründerselskapet ikke skal formuebeskattes for urealiserte verdier i selskapet.
- Gründerrådet foreslår skattefritak på investeringer i gründerselskaper på lik linje med skattefritaket personer får ved å støtte registrerte frivillige organisasjoner men med en høyere ramme (500.000 NOK).
- Gründerrådet foreslår skattefritak på utbytte fra investeringer i oppstartsselskaper de 5 første årene etter kommersialisering av produkt.

Entreprenørskaps- kultur:

Bygg sunn gründerkultur

Kultur for entreprenørskap må tenkes bredt, både for å gi nødvendig kunnskap og ferdigheter for å starte ny bedrift, men også for å få kunnskap om hvilken betydning entreprenørskap har som fenomen i samfunnet. Å bygge en entreprenørkultur handler både om å utvikle de menneskelige ressursene, kanskje først og fremst gjennom utdanningssystemet, og å utvikle positive holdninger til entreprenørskap i samfunnet.

Gründerrådet fremholder at det skjer viktige endringer når det gjelder kultur og holdninger til entreprenørskap. Formulert av et av medlemmene som: «I løpet av de siste årene er det en endring fra å være arbeidstaker

til å bli arbeidsskaper». Rådet fremhever at det som gjøres med entreprenørskap i utdanningen er viktig, og at det gjerne kan gjøres mer, ikke for at alle skal bli gründere, men for å skape en forståelse av gründervirksomhet.

Å være gründer har en helt annen status i land som for eksempel USA. En mulig fiasko gir erfaring, og gründeren kan være bedre rustet for en ny oppstart. Det finnes så utrolig mange god gründerhistorier og det er så mye spennende i et «gründerliv», med alt fra opp- og nedturer, arbeidsbelastning, frustrasjon til gleden over å skape.

Gründerrådets anbefalinger:

- Gründerrådet ønsker at det skal opprettes et fond, der målet er å skape en sunn gründerkultur gjennom:
- Gründerhistorier inn i skoler og universitet. Gründerne er de beste til å fortelle sin historie og mange vil la seg inspirere av personlige erfaringer, opp og nedturer. Gründerrådet ønsker at flere gründere skal bli betalt for å inspirere andre. Det er viktig at elevene kan identifisere seg med de som forteller historien. I tillegg til å motivere til gründervirksomhet, vil gründerne også gi elevene gode råd i forkant av en mulig gründerkarriere.
- Gode samlingssteder for gründere/nettverk. Felles samlingssteder for gründere, slik som MESH, Gründerhuset i Oslo og The Hub i Bergen er med på å gjøre en karriere som gründer mer spennende, bidrar til samhold og øker sjansen for at enkeltgründeren lykkes. Disse samlingsstedene gir også gründerne nyttige nettverk, samt muligheter til å diskutere ulike problemstillinger mer ufromelt.
- Ungt Entreprenørskap i alle ungdoms- og videregående skoler. I dag har Ungt Entreprenørskap tilbud til alle skoler, men kun engasjerte lærere ser dette som en mulighet. Gründerrådet mener kjennskap til entreprenørskap er så viktig at alle elever må tilbys like muligheter innen dette faget.
- Profiler gründerlivet. Gründerrådet ønsker at det skal jobbes mer aktivt for å profilere gründerliv, samt å fremme interessen for å starte egen virksomhet, både gjennom Gründer TV, reklamefilm, Gründerserier, redaksjonell omtale, inspirasjonsforedrag med gründere m.m.

Lag attraktive gründergulrøtter

Mange gründere føler seg straffet for å skape nye arbeidsplasser. Gründerrådet mener derfor at noen gode «gulrøtter» for gründerne skal gjøre det mer attraktivt å satse på egen virksomhet.

Slike gulrøtter kan være:

- Ordninger for nedbetaling av studielån
- Fryse studielånsrenten
- Redusert eller ingen arbeidsgiveravgift under etablering
- Gode næringslån
- Stimulere kommuner til å prioritere bygging av næringslokaler. Dette er særlig en mangel i distriktene.
- Det er også mangel på egnede boliger flere steder, særlig i distriktene. KRD bør utvide sin støtteordning for å øke tilgang på egnede og billige boliger.
- Det offentlige bør i større grad yte gi reisestøtte, også støtte til hotellopphold er nødvendig da det å reise til Oslo for gründere er helt nødvendig i veldig mange sammenhenger. Dette er særlig viktig for gründere i distrikts-Norge.

Lover, regler og byråkrati

Også gründere må forholde seg til en rettsstat, som preges av lover og regler, rutiner og retningslinjer, skjemavelde og byråkrati. Ingen ønsker et unødvendig byråkrati, samtidig er det i et moderne samfunn helt nødvendige å ha rammer og bestemmelser for næringslivsutvikling. Men det bør være et samsvar mellom kravene som stilles til næringslivet/bedrifter og den nytten samfunnet har av det.

Både nasjonalt og internasjonalt er det et økt fokus på forenkling og tilrettlegging av regelverk og offentlige tjeneseter for å øke næringslivets konkurranseevne. Målet er å gi næringslivet en betydelig reduksjon i kostnader knyttet til å etterleve regelverk. Gründerrådet støtter arbeidet med regjeringens forenklingsarbeid. Fra 2011 er aksjeselskaper med

årlige driftsinntekter lavere enn 5 millioner kroner unntatt fra revisjonsplikten. Det er blitt billigere å etablere aksjeselskap da kravet om egenkapital er redusert fra 100 000 kroner til 30 000. Begge disse tiltakene vurderer medlemmene av gründerrådet som viktige og bra for etablerere.

Gründerrådet mener det er viktig å skille mellom byråkrati i forhold til drift av bedrifter og oppstart av bedrifter. Mange nyetablerere må forholde seg til et til dels stort, byråkratisk og omfattende regelverk. Det tas lite hensyn til virksomhetenes størrelse og mange kan miste sin «gründerglød» når de må forholde seg til ansettelse, maler og søknader. Gründerrådet ønsker et enklere og mer oversiktlig regelverk som gründeren kan leve med.

Gründerrådets anbefalinger:

- Lovverket skiller ikke mellom typer virksomheter. Nødvendig å differensiere mellom mikroselskaper og store virksomheter.
- Stillingsvernet er for sterkt, det må være enklere å si opp folk.
- Byråkrati i forhold til virkemiddelapparatet (Innovasjon Norge og SIVA) fører til at man lager budsjetter som passer dem og ikke bedriften.
- Krav til bedriften endrer seg når man ansetter første person. De kravene som kommer da er overveldende.
- Utvidet mulighet for midlertidige ansettelser. Feilansettelser er veldig kostbart for bedrifter i en startfase.

Medlemmene i gründerrådet

Alexander Kjølstad, daglig leder Smart Media AS

Alexander har vært involvert i ungdoms- og entreprenørskapsarbeid siden videregående. Første som deltager i ungdomsbedrift, deretter som styreleder i Ung Tiltaksløst, styremedlem i Ungt Entreprenørskap, gründer av enkeltpersonforetak og AS. Alexander har jobbet i Steinkjer Næringsselskap som prosjektleder med spesielt fokus på ungdom og entreprenørskap. Som gründer har Alexander hatt kontor i tre ulike inkubatormiljøer i tre byer med ulik størrelse, og på landet uten slike møteplasser. Han er opptatt av kvalitet på førstelinjetjenesten i kommunene og at man som gründer får tilgang, forståelse og hjelp til å bygge gode nettverk.

Håvard Halvorsen, daglig leder nLink AS, Sogndal

Håvard har vært med på totalt 5 teknologioppstarter. Den første startet som ungdomsbedrift i 1999. Han har lederutdanning fra forsvaret, og er utdannet sivilingeniør i teknisk kybernetikk (robot-teknikk) ved NTNU. Valgte etter endt studie å si nei takk til jobb, flytte til distrikts-Norge og Sogndal med studiekamerater for å satse på felles gründerideer. På 3,5 år har dette resultert i 10 arbeidsplasser i samme teknologimiljø fordelt på bedriftene Yast AS, Falkeblikk AS og nLink AS. Yast er en nettbasert timelistetjeneste for SMB-segmentet med 1200 betalende brukere på verdensbasis. Falkeblikk AS leverer naturbasert film- og fototjenester med flyvende droner, og nLink AS leverer konsulenttjenester innenfor App-utvikling, samt drifter et FoU-prosjekt innen robotteknologi. Prosjektet kom i 2011 til finalen i DNB Nors Innovasjonspris for vestlandet.

Stine Mølstad, solbærbonde og kommunikasjonsrådgiver; Ringsaker

Driver Norges største produksjon av solbær og har gjort ulike grep for å markedsføre solbærmuligheter. Stine er også selvstendig kommunikasjonsrådgiver, med lang erfaring innen PR, kommunikasjon og

reklame. Mye brukt foredragsholder og knytter egne erfaringer rundt solbærprofilering opp mot hvordan jobbe med merkevare- og omdømmeprosesser. Satt også i Bolystrådet, oppnevnt av daværende Kommunal- og regionalminister Åslaug Haga i 2006/2008.

Tor Jo Riise Meyer, daglig leder iGlobalTracking AS

Tor Jo har bakgrunn som entreprenør og har startet flere bedrifter. I 1997 var Tor jo co-gründer i TeleComputing AS som var det første selskapet i verden som kunne tilby Myk-vare som en service online (SaaS), og som er kreditert med å ha etablert uttrykket ASP (senere Cloud Computing). Tor Jo har også etablert og drevet eiendoms selskaper som Megler1 AS og Riise eiendoms investering, et selskap i syd Spania. Tor Jo har også utviklet LBS; «local Based Search» Applikasjoner for Mobil plattform siden 2005 og er i dag Gründer og CEO i iGlobalTracking AS som utvikler internett og smart telefon baserte nød tjenester. Tor Jo har bred erfaring fra styrearbeid i flere bedrifter. Tor Jo har erfaring både fra virkemiddel -apparatet, inkubatorsamarbeid og etablering i distrikts-Norge. Han har vært igjennom flere etableringer og har med denne bakgrunn kunnet gi nyttige innspill i diskusjoner samt i arbeidet med rapporten.

Silje Vallestad, daglig leder Bipper

Silje er gründer og daglig leder av Bipper, en teknologi-bedrift som utvikler personlige trygghetsløsninger for mobiltelefoner. Bipper er verdensledende på feltet, og har i dag kontorer i Norge, USA og Ukraina. Vallestad flytter til Silicon Valley (USA) sommeren 2012 for å bygge opp satsingen i USA. Bipper har vunnet flere priser i inn og utland, blant annet Mobile Premier Award, Rosingprisen og Red Herring. Vallestad ble også kåret til Årets Gründerkvinne i 2011, er Ambassadør for kvinnelig entreprenørskap i Europa og medlem av Founders – et lukket nettverk for topp 150 tech entreprenører i verden. Før Silje startet Bipper jobbet hun internasjonalt med etablering av idealistiske organisasjoner og prosjekter.

**Sarita Sehjpal,
daglig leder restauranten Mother India,
Taste of India, konsulent Rieber og Søn.**

Sarita var med på å starte sin første bedrift i en alder av 13 år. Siden da har hun startet opp 4 ulike bedrifter. Tre restauranter og en næringsmiddelproduksjonsbedrift. Ble kåret til årets gründerkvinne i Agder i 2009. Restaurant Mother India kåret til Norges beste i 2010 av Magasinet, Dagbladet. Taste of India ble i februar 2012 integrert i Norges største matkonsern Rieber og Søn. Jobber nå med å realisere visjonen om å bli ledende innenfor nisjen indisk i hele Skandinavia. Har fått støtte i form av lån, stipend og ulike programmer f. eks. Gro programmet fra Innovasjon Norge. Vært coach/mentor for gründere på etablerersenter i Kristiansand. Med sin bakgrunn og erfaring er hun involvert i ulike verv og resurssgrupper. Hennes styrke ligger i at hun har klart å sette teori om til praksis.

**Jens-Martin Johnsrud,
daglig leder Stereo Skis AS**

Utdannelse fra NTNU – Produktutvikling og produksjon, samt NTNUs entreprenørskole. Utviklet verden første twintip vannski og startet firmaet Stereo Skis AS i 2007. Selskapet har gjort en rekke tiltak i verden for å utvikle wakeski som sport. Selskapet har fått støtte fra Innovasjon Norge og hentet inn kapital fra Norske investorer i gjennom flere emisjoner. Selskapets produkter selges i dag i 27 land. Vinner av studentpris i Venture Cup i 2008, Finalist ISPO Brand New Award i 2008, Årets gründer i Glåmdalsregionen i 2009, Årets inkubatorbedrift i 2010, Vinner av merket for god design i 2011.

**Jeanette Johansen,
etablerer og daglig leder av Lofoten
Sjokolade AS**

Jeanette driver en sjokoladeproduksjon på en liten øy ute i storhavet på en nedlagt flyplass. Dette gjør at Lofoten Sjokolade AS er et meget godt eksempel på hva som er mulig å få til hvis man bare vil. Jeanette etablerte sin første bedrift da hun var femten år og har

siden jobbet som egen næringsdrivende og etablert flere virksomheter. Hun har erfaring med å starte og drive næring både i by og distriktene. Finaleplass som årets gründerkvinne 2011 (Innovasjon Norge). Nominert til en av Norges djerveste gründere i 2011 (NTNU).

**Andreas Wollnick Wiese,
melkeprodusent**

Andreas er utdannet samfunnsøkonom med «First class Honours in business studies and politics» fra University of Stirling, Skottland 2002. Året etter startet han fiskeforedlingsfirmaet Lean Fish AS sammen med sin kone og produserte tørrfisk, ferskfisk og saltfisk for kunder i Europa, Afrika og Nord-Amerika fram til 2011. Selskapet hadde 14 ansatte i fiskeværet Kårhamn med 40 innbyggere. Fiskebruket og eiendommen ble solgt i 2011 og Andreas startet som melkebonde på Skjolden i Luster kommune i indre Sogn våren samme år. Til neste år planlegges stølsdrift med småskala produksjon av ost i tillegg til den ordinære driften. Andreas var kommunepolitiker i Hammerfest 2007-2011 og medlem av Bolystrådet i regi av Kommunal- og regionaldepartementet fra 2006 til 2007. Andreas er opptatt av matproduksjon i et samfunnsøkonomisk og bærekraftig perspektiv og brenner for et produktivt distrikts-Norge.

**Anders Hordvei Mjåset,
gründer MESH**

Anders har startet tre bedrifter: Toppstudenten, PramPack og MESH. Den første ble avvirket, den andre bedriften gikk raskt internasjonalt og ble solgt til Stokke i vekstfasen (høst 2010) og den tredje er i oppstartsfasen i dag. Driver i dag MESH som utvikler en plattform for å samle gründermiljøet og kobler dem opp mot ressurser, tjenester og nettverk. Har vunnet en rekke priser med PramPack og ble nylig utnevnt til WEF Global Shaper.

GRÜND ERRÅD RAPPO RTEN JUNI 2012